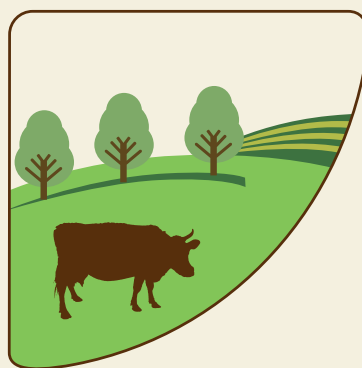

ОПАЗВАНЕ НА
ВИДОВЕТЕ И
МЕСТООБИТАНИЯТА
ЧРЕЗ УСТОЙЧИВО
СЕЛСКО СТОПАНСТВО

СЕМИНАР

„Опазване на видовете
и местообитанията чрез
устойчиво селско стопанство“

11 МАРТ 2021 г., гр. Пловдив

euRONATUR

СЕМИНАР на тема „Опазване на видовете и местообитанията чрез устойчиво селско стопанство“ се осъществява в рамките на проектите: „Дългосрочна програма за опазване на червеногушата гъска“, подкрепен от: ЕЕCONET Фонд за действие (Холандия), Фондация EuroNatur (Германия), Франкфуртското Зооложко Дружество и Комитета против убийството на птици (Германия). „Живот за белошипата ветрушка“ LIFE19 NAT/BG/001017“ осъществяван с подкрепата на Програма LIFE на Европейския съюз.

euRONATUR

ОПАЗВАНЕ НА ВИДОВЕТЕ И МЕСТООБИТАНИЯТА
ЧРЕЗ УСТОЙЧИВО СЕЛСКО СТОПАНСТВО

11 МАРТ 2021 г.
гр. Пловдив

ПРОГРАМА

ЧАС	ТЕМА	УЧАСТНИК	ОРГАНИЗАЦИЯ	ТЕМАТИЧНИ НАПРАВЛЕНИЯ
09:00-10:00	Регистрация			
10:00-10:15	Откриване на семинара		СНЦ "Зелени Балкани" Аграрен Университет Пловдив	
10:15-10:30	Встъпителен доклад	Градимиr Градев	СНЦ "Зелени Балкани – Стара Загора"	
10:30-10:45	Опазване на червеногушата гъска в основните и зимовища	Димитър Попов, Галина Мешкова	СНЦ „Зелени Балкани“	Земеделие с консервационна насоченост
10:45-11:00	Опазване и поддържане на ливади и пасища без инвазивни чужди видове дървета и храсти	Димитрина Ботева	Фондация „Информация и природозащита“	Животновъдство с консервационна насоченост
11:00-11:30	Възможности и предизвикателства за земеделието с висока природна стойност в България в ОСП 2021-2027	Вяра Стефанова Янка Казакова	СТЕП СТЕП / УНСС	Животновъдство с консервационна насоченост
11:30-12:00	Дискусии			
12:00-13:00	ОБЯД			
13:00-13:15	Екосистемни услуги в агроекосистемите	Татяна Билева	Аграрен университет – Пловдив	Екосистемни услуги
13:15-13:30		Петко Цветков	Българска фондация Биоразнообразие	Аквакултури, управление на водни обекти с консервационна насоченост
13:30-13:45	Възстановяване на низинни и сенокосни ливади в Белозем – Европейско село на белия щъркел в България	Градимиr Градев	СНЦ „Зелени Балкани“	Земеделие с консервационна насоченост
13:45-14:00	Прилагане на природосъобразно земеделие и животновъдство за управление на местообитанията на редки видове птици в България	Градимиr Градев	СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора“	Земеделие с консервационна насоченост
14:00-14:15	Отражение на структурата на животновъдството върху интензитета на инциденти с диви животни	Иванка Лазарова	Тракийски университет	Животновъдство с консервационна насоченост
14:15-14:30	Отглеждане на моделни стада от овце и крави, като метод за поддържане на тревни хабитати, възстановяване на лалугерови колонии и подпомагане хранителната база на лешоядни птици	Ивелин Иванов	СНЦ „Зелени Балкани-Стара Загора“	Животновъдство с консервационна насоченост
14:30-14:45	Природосъобразно пашуване в Източните Родопи	Христо Христов	Фондация По-диви Родопи	Животновъдство с консервационна насоченост
14:45-15:00	Дискусии			
15:00-15:15	Кафе пауза			
	ДОКТОРАНТИ И СТУДЕНТИ			
15:15-15:30	Прилагане на трансхуманция в района на Сакар, като част от Инициативата Европейски Зелен Пояс	Стиляна Янева	Сдружение „Природен Парк Сакар“/ Аграрен университет – Пловдив	Животновъдство с консервационна насоченост
15:30-15:45	Потенциални консервационни дейности за управление на хранителни местообитания на ловния сокол (<i>Falco cherrug</i>), в процеса на реинтродукцията на вида в България	Руско Петров	Тракийски университет	Животновъдство с консервационна насоченост
15:45-16:00	Най-често срещаните травми и заболявания при пасищно отглеждане на примитивни породи говеда	Албена Беярова	Тракийски университет	Животновъдство с консервационна насоченост
16:00-16:15	Заболявания при пасищно отглеждане на дребни преживни животни	Деница Петкова	Тракийски университет	Животновъдство с консервационна насоченост
16:15-17:10	Дискусии			
	ГОСТУВАЩИ			
17:10-17:25	Планиране за устойчиво развитие	Даниела Митева	The Ohio State University, Columbus	Екосистемни услуги
17:30	Закриване			

СЕМИНАР на тема „Опазване на видовете и местообитанията чрез устойчиво селско стопанство“ се осъществява в рамките на проектите: „Дългосрочна програма за опазване на червеногушата гъска“, подкрепен от: EECONET Фонд за действие (Холандия), Фондация EuroNatur (Германия), Франкфуртското Зооложко Дружество и Комитета против убийството на птици (Германия). „Живот за белошипата ветрушка“ LIFE19 NAT/BG/001017“ осъществяван с подкрепата на Програма LIFE на Европейския съюз.

ВСТЪПИТЕЛЕН ДОКЛАД

ЩО Е ТО ПРИРОДОСЪОБРАЗНО ЗЕМЕДЕЛИЕ И ЖИВОТНОВЪДСТВО И ИМА ЛИ ПОЧВА У НАС?!

Градимиr Градев¹, Симеон Марин¹, Татяна Билева²

e-mail: ggradev@greenbalkans.org

¹ СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора“, 6000 Стара Загора, ул. Стара планина №9

² Аграрен университет – Пловдив, 4000 Пловдив, бул. „Менделеев“ №12

АБСТРАКТ

През последните години активното управление на редки видове, местообитания и ландшафти от страна на НПО, чрез директни инвестиции в селскостопански дейности, животновъдство и консултантски услуги набира все по-голямо значение. Закупуването на земеделски земи в райони с високо ниво на биоразнообразие и съхранени ландшафти, отглеждане на редки и автохтонни породи домашни животни, прилагане на традиционни практики за отглеждане – трансхуманция, пасторализъм и др., се изпълняват от различни неправителствени организации в България. Всичко това би могло да се обобщи като „Природосъобразно земеделие и животновъдство“ – Nature-friendly agriculture and livestock farming – един сравнително новаторски подход за страната ни.

В същото време Организацията за прехрана и земеделие (FAO) на ООН въвежда Природозащитно земеделие – Conservation Agriculture – <http://www.fao.org/conservation-agriculture/en/>, като подход за опазване на почвите, плодородието и биоразнообразието, чиято цел не е непременно да се постигне опазването на конкретен вид или местообитание. Nature-friendly agriculture and livestock farming, по скоро се доближава до Природозащитно пашуване – Conservation grazing прилагано от National Trust – Conservation Grazing, Cheshire Wildlife Trust, The Wildlife Trusts, Grazing Animals Project, The Woodland Trust – Conservation Grazing in Woodland Management и други – <https://insideecology.com/2017/11/09/conservation-grazing/>.

Все пак Nature-friendly agriculture and livestock farming и Conservation Grazing са природозащитни дейности, които се прилагат като целенасочен подход чиято основна цел е опазване, управление и подпомагане на конкретен вид и/или местообитания.

В България, няколко водещи природозащитни организации, сред които и Зелени Балкани развиват тези направления, като обобщените данни сочат че минимум 400 ха и над 1000 животни се стопанисват и управляват за целите на Природосъобразно земеделие и животновъдство.

ОПАЗВАНЕ НА ЧЕРВЕНОГУШАТА ГЪСКА В ОСНОВНИТЕ ѝ ЗИМОВИЩА

Димитър Попов, Галина Мешкова

e-mail: dpopov@greenbalkans.org

СНЦ „Зелени Балкани“, 4000 Пловдив, ул. Скопие №1, офис 9 и 10

АБСТРАКТ

Червеногушата гъска (*Branta ruficollis*) е една от най-дребните видове гъски, която се отличава с яркото си оперение. Видът гнезди отвъд полярния кръг на полуостровите Таймир, Ямал и Гидан в тундрата на Сибир, Русия и мигрира до зимовища в умерения пояс. След средата на ХХ в. традиционните зимовища се изместват от изток (Казахстан и Узбекистан) на запад и се установяват в района на Добруджа в България и Румъния. Числеността на популацията се оценява между 44000 и 56000 индивида (Wetlands International 2015), а видът е в категория Уязвим (VU) в Червения списък на IUCN.

Сред основните заплахи за вида е лова поради факта, че сформира смесени ята с голямата белочела гъска (*Anser albifrons*), която е ловен обект. Интензивната ловна преса в района на Приморска Добруджа и по-конкретно около езерата Дуранкулак и Шабла-Езерец поставя на риск оцеляването на вида с оглед високия дял (до 90%) на световната популация зимуваща в района. В началото на ХХI в. след проведена мисия на експерти от Комитета против убийството на птици (Германия) е потърсено решение за ограничаване на ловната преса чрез прилагане на подход, широко използван в Западна Европа – закупуване на земи с цел опазването на видове и местообитания. Чрез финансиране от EECONET Action Fund (Нидерландия), фондация EURONATUR и Франкфуртското Зоолошко дружество е реализиран проект за опазването на вида в основните му зимни местообитания чрез осигуряване на възможности за хранене, намаляване на безпокойството и предотвратяване на браконьерството. В периода 2003 – 2007 Зелени Балкани закупиха 103,46 ха земеделски земи в района на Северна Добруджа, за да гарантират места за спокойно хранене на гъските през зимата. Имотите попадат в землищата на селата Граничар, Захари Стояново, Александър Стамболийски, Бежаново и Спасово. Земеделските земи се арендуват от земеделци в района при спазване на определени условия. Имотите в Граничар и Бежаново попадат в обхвата на мярка Мярка 10 „Агроекология и климат“: „Поддържане на местообитанията на зимуващите видове гъски и ливаден блатар в обработваеми земи с орнитологично значение“ (ВПС-4.1) и са стопанисвани в съответствие с нея.

ОПАЗВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА ЛИВАДИ И ПАСИЩА БЕЗ ИНВАЗИВНИ ЧУЖДИ ВИДОВЕ ДЪРВЕТА И ХРАСТИ

Димитрина Ботева

e-mail: bd@ecologybg.com

Фондация „Информация и природозащита“

Проект LIFE16 NAT/BG/000856 Местообитания свободни от инвазивни чужди растения, съфинансиран от Програма LIFE на ЕК (www.invasiveplants.eu)

Ключови думи: видове, инвазивни, контрол, ливади, пасища, чужди

АБСТРАКТ

Основните цели на проекта са подобряване на природозащитното състояние на 4 от най-редките и силно уязвими типа природни местообитания, в 3 зони от мрежата Натура 2000 и повишаване на капацитета на отговорните институции и заинтересованите страни за борба с инвазивните чужди видове (ИЧВ) дървета и храсти.

Две от целевите местообитания са: ливади (6510 Низинни сенокосни ливади) и пасища (6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*)). Опазването и поддържането на двете местообитания зависи от животновъдите, които ги използват за паша и коситба, а най-често комбинирано.

Един от проблемите на тревните местообитания е обрастването с инвазивни чужди видове дървета и храсти – айлант (*Ailanthus altissima*), бяла акация, салкъм (*Robinia pseudoacacia*), аморфа (*Amorpha fruticosa*) и др. Проблемът с ИЧВ е почти непознат в България извън средите на учените и експертите от държавната администрация. Темата е неизвестна особено сред земеделските производители и широката общественост. Процесът по въвеждане и прилагане на Регламент 1143/2014 на ЕС относно ИЧВ върви по-бавно от очаквано. Все още няма разработена подзаконова нормативна уредба, списъци на ИЧВ на национално ниво, процедури, протоколи, инструкции и т.н.

Проектът прилага различни мерки за контрол и премахване на ИЧВ дървета и храсти в ливади и пасища в централна България, като се сравняват постигнатите резултати при различните методи. Приложените методи включват: 1) селективно прилагане на хербицид (глифозат) – инжектиране в ствола и мазане на отрез; 2) отрязване, покриване на отрезите със сол и увиване с непрозрачен найлон; 3) отрязване и запълване на отреза с амониева селитра.

Наблюденията до сега (09.2019 – 02.2021) показват, че селективното прилагане на хербицид е най-ефективно и има най-бързи резултати. При отрязване на храсти и намазване на отрезите с глифозата процедурата трябва да се повтори неколкосткратно. При всички методи се появяват повече или по-малко коренови и пънни издънки, които трябва да се отстраняват до пълно изтощаване и унищожаване на ИЧВ растения.

Превенцията е най-добрата защита. Не трябва да се допуска навлизане на ИЧВ в пасищата и ливадите. Земеделските производители трябва да са запознати с тези видове. Трябва да се наблюдават тревните местообитания и новите, млади растения бързо да се изкореняват, преди да са дали цветове и семена. Отлагане на изкореняването и само окосяване на ливадите и пасищата не решава проблема, а води до нарастване и усилване на кореновата система на инвазивните видове, след което се появяват повече издънки и премахването става по-трудно, скъпо и времеемко. Вид като аморфата, например е способен да израстне и образува семена дори и след пролетното окосяване, което води до последващо семенно разпространение на вида.

ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ЗА ЗЕМЕДЕЛИЕТО С ВИСОКА ПРИРОДНА СТОЙНОСТ В БЪЛГАРИЯ В ОСП 2021-2027 г.

Янка Казакова^{1,2}, Вяра Стефанова¹

e-mail: yanka.kazakova@gmail.com

¹Сдружение за териториален и екологичен просперитет (СТЕП), 1000 София, ул. „Акад. Андрей Сахаров“ №11, Бизнес сграда, офис 21

²Катедра „Икономика на природните ресурси“, УНСС, 1700 София, Студентски град „Хр. Ботев“

АБСТРАКТ

Земеделието с висока природна стойност (ВПС) се подпомага още от пред-присъединителния период на България. Определянето на потенциалните земеделски земи с висока природна стойност се извършва през 2006-2007 г., като целевото им подпомагане е основно чрез агро-екологичната мярка и мярката за компесаторни плащания за земеделски земи в зони по Натура 2000 на Програмата за развитие на селските райони.

Целта на настоящия доклад е да направи оценка на подпомагането на земите с ВПС по различните мерки и на тази база да изведе препоръки за подпомагането им през предстоящия програмен период 2021-2027 г. Периодът на изследване се характеризира със значителна загуба на земи с ВПС, а предложените от страна на Министерство на земеделието форми на подпомагане за новия период не съответстват на съществуващите предизвикателства.

ЕКОСИСТЕМНИ УСЛУГИ В АГРОЕКОСИСТЕМИТЕ

Татяна Билева, Димка Хайтова

e-mail: tbileva@abv.bg

Аграрен университет – Пловдив, 4000 Пловдив, бул. Менделеев №12

АБСТРАКТ

Биоразнообразието може да се опише като „разнообразието на живота на Земята“ и е от съществено значение за функционирането на екосистемите, които са в основата на предоставянето на екосистемни услуги. Според определението дадено в Оценка на екосистемите на хилядолетието (Millennium Ecosystem Assessment, 2005), „екосистемните услуги“ са „ползите, които хората получават от екосистемите“.

Те се обособени в четири основни групи: материални, регулиращи, поддържащи и културни екосистемни услуги. Тези услуги са от съществено значение за благосъстоянието на хората.

Обществото разчита на екосистемните услуги, предоставяни както от естествените екосистеми, така и от агроекосистемите. Те са взаимосвързани и си влияят. Екосистемните услуги (ЕСУ) са най-важният вид обществени блага предоставяни от агроекосистемите. Прекъсването на услугите (вредите, щетите) нанесени от агроекосистемите към естествените екосистеми, оказват влияние върху човешкото здраве и продоволствената сигурност.

Дългосрочното устойчиво развитие на земеползването на обработваемите площи е в пряка зависимост от факторите на околната среда и изменението в условията и развитието на специфичните екосистеми.

Основната мисия на проект „СТАКАТО“ е да се постигне дългосрочно устойчиво развитие на системите за използване на земята срещу рисковете от глобални промени. Целта на изследователската инициатива е да се оцени чувствителността на екосистемните функции и техните последващи екосистемни услуги към натиска върху околната среда чрез подбор на представителни райони в Европа с моделни едногодишни култури (рапица) и полу-естествени пасища. Наблюденията, описанието и анализа на протичащите процеси се извършва от гледна точка и с помощта на методите на екологичното инженерство.

Хомогенизацията на селскостопанските ландшафти чрез превръщането на полуестествените местообитания в обработваема земя и премахването на местообитания като синорите и ивиците с многогодишни растения, води до намаляване на агробиоразнообразието, застрашавайки предоставянето на ключови екосистемни услуги като регулиращите напр., биологичен контрол на вредителите и опрашване на културите. Увеличаването на разнообразието от отглеждани видове култури може да увеличи биологичното разнообразие и да подобри свързаните с тях екосистемни услуги в селскостопанските земи.

ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ВЛАЖНИ И СЕНОКОСНИ ЛИВАДИ В БЕЛОЗЕМ – ЕВРОПЕЙСКО СЕЛО НА БЕЛИЯ ЩЪРКЕЛ В БЪЛГАРИЯ

Димитър Попов, Гради Градев, Дончо Киров

e-mail: dpopov@greenbalkans.org

СНЦ „Зелени Балкани“, 4000 Пловдив, ул. Скопие №1, офис 9 и 10

АБСТРАКТ

Международната инициатива „Европейско село на белия щъркел“ е основана и се координира от германската Фондация EuroNatur. Тя обединява над 15 селища от различни държави в Европейска Мрежа на Селата на Щъркелите. Общото между всички тези селища, е че те осигуряват местообитания за голям брой щъркели, които са индикатор за съхранени природа и съжителстват в хармония с местните жители от всички тези страни. Село Белозем е номинирано за българското село участник в инициативата от Зелени Балкани още през 2005 г., и от тогава селото е отличено с този приз от организаторите. В Белозем е установена най-голямата гнездова популация на бели щъркели (*Ciconia ciconia*) в България съсредоточена на единица площ. През последните години тук редовно гнездят над 40 двойки, които оглеждат успешно общо над 110 – 120 малки. Така през лятото, село Белозем се обитава от над 200 щъркела. Изключително впечатляваща и живописна е гледката от покрива на местното училище ОУ „Гео Милев“ – където има над 20 гнезда или общо над 100 птици (възрастните и тяхното потомство) живеят тук.

С цел подобряване хранителните местообитания на белите щъркели и увеличаване на тяхната площ в периода 2016 – 2018 от Зелени Балкани са реализирани два проекта – „Възстановяване на влажни ливади в Белозем“ и „Възстановяване на равнинни сенокосни ливади в Белозем“. Общата площ на възстановените местообитания е над 5 ха, като 2,5 ха. са влажните ливади и 3 ха са равнинни сенокосни ливади. Тези местообитания са създадени върху пустеещи, деградили или замърсени земи в покрайнините на селото. За тяхното използване е подписано споразумение за безвъзмездно стопанисване с Община Раковски, като собственик на имотите и кметство с. Белозем. В резултат на конзервационните дейности във възстановените местообитания, освен хранещите се щъркели, в района се наблюдават и други редки видове като кокилобегач, калугерица, малък горски водобегач, кафявокрил огърличник, черен щъркел, чапли и дори жерави. Проектите са реализирани с подкрепата на Фондации EuroNatur (Германия) и Ciconia (Швейцария).

ПРИЛАГАНЕ НА ПРИРОДОСЪОБРАЗНО ЗЕМЕДЕЛИЕ И ЖИВОТНОВЪДСТВО ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА МЕСТООБИТАНИЯТА НА РЕДКИ ВИДОВЕ ПТИЦИ В БЪЛГАРИЯ

Градмир Градев, Симеон Марин

e-mail: ggradev@greenbalkans.org

СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора, 6000 Стара Загора, ул. Стара планина №9

АБСТРАКТ

Царският орел (*Aquila heliaca*) и белошипата ветрушка (*Falco naumanni*) са защитени видове според българското законодателство. И двата вида са включени в Червената книга на България в категорията критично застрашен (CR). Зелени Балкани изпълнява целенасочена програма за опазването и подпомагането популациите на двата вида редки птици. В района на защитена зона „Сакар“ BG0002021 – част от европейската екологична мрежа NATURA 2000, както и обект от Инициативата Европейски Зелен Пояс, организацията управлява и стопанисва земеделски територии които са ключови местообитания за двата вида. С подкрепата на EECONET Action Fund (EAF) и фондация EURONATUR, в района на Сакар са закупени около 50 ха земеделски земи, които изпълняват следните функции: осигуряват места за гнездене на царските орли; служат за буферни зони около гнездата на орлите, осигуряват ловни територии за белошипите ветрушки и царски орли.

В допълнение, от различни собственици са наети и други площи, които представляват ловни територии на целевите видове, с което общата площ на управляваните земеделски земи в определени години достига над 100 ха. В тези територии се прилага природосъобразно земеделие и животновъдство за управление на местообитанията, чрез екстензивна паша на автохтонната българска порода – Каракачански коне и/или косене и почистване на нежелана растителност. Освен директния природозащитен ефект, който имат тези дейности, това направление допринася за развитието капацитета на екипа, разучаване и опознаване на местните земеделски специфики от близо, както и засилването на партньорството с местни земеделци и животновъди. Прилагането на типични земеделски и животновъдни дейности с природозащитна насоченост, от страна на неправителствена организация, има както предимства така и предизвикателства.

ОТРАЖЕНИЕ НА СТРУКТУРАТА НА ЖИВОТНОВЪДСТВОТО ВЪРХУ ИНТЕНЗИТЕТА НА ИНЦИДЕНТИ С ДИВИ ЖИВОТНИ

Иванка Лазарова¹, Стефка Димитрова², Христина Клисурова²

e-mail: i_asenova_lazarova@abv.bg

¹ Факултет по ветеринарна медицина, Тракийски университет, 6000 Стара Загора, Студентски град, Ректорат

² Спасителен център за диви животни, СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора“, 6000 Стара Загора ПК 27, ул. Стара планина 9

Ключови думи: селскостопански животни, диви животни, конфликт човек-дива природа

АБСТРАКТ

Жизнената среда на увеличаващото се в световен мащаб население все повече навлиза и заема територии от дивата природа. В граничните зони на контакта човешка дейност-околна среда, биоразнообразието е подложено на ефектите от селското стопанство и съвременната му интензификация. Пасищните зони на населените места се явяват пресечна точка, където се срещат и взаимодействат селскостопанските и дивите животни, понякога в пряка конкуренция за ресурси. Едната страна на това взаимодействие се характеризира с активно управление на контактите между диви и домашни животни с цел контрол на здравеопазването на ниво индивид и стадо, минимизиране на икономическите загуби и максимизиране на продуктивността и устойчивостта на животновъдството.

От друга страна, дивите животни също са подложени на директно и индиректно влияние от типа и вида на развивано животновъдство във всеки един регион, често с неблагоприятни последици за дивата фауна. Конфликтът между фермерите и дивата природа е един от най-проучваните и неотложни проблеми за създаване и прилагане на ефективни мерки за опазване на дивите животни в световен мащаб, но синтезираните знания за тези конфликти са оскъдни/малобройни.

За да се отчете пространственото припокриване между животновъдството и дивата природа, водещо до възникване на конфликти между тях, тази разработка има за цел да оцени честотата на възникване на инциденти с диви животни и тяхната етиология спрямо промените в типа и вида на животновъдството по икономически региони на планиране в страната.

Във връзка с проучването анализирахме вариациите в броя на отглежданите селскостопански животни в отделните региони за периода 2000-2019 г., както и тенденцията за промяна в структурата на регистрираните животновъдни обекти в страната. Изследвахме отражението на структурата на стопанствата и интензификацията в животновъдството върху интензитета на прием на пациенти в Спасителен център за диви животни „Зелени Балкани“-Стара Загора и връзката с етиологията на инцидентите с тях.

ОТГЛЕЖДАНЕ НА МОДЕЛНИ СТАДА ОТ ОВЦЕ И КРАВИ, КАТО МЕТОД ЗА ПОДДЪРЖАНЕ НА ТРЕВНИ ХАБИТАТИ, ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ЛАЛУГЕРОВИ КОЛОНИИ И ПОДПОМАГАНЕ ХРАНИТЕЛНАТА БАЗА НА ЛЕШОЯДНИ ПТИЦИ

Ивелин Иванов, Симеон Марин

e-mail: iivanov@greenbalkans.org

СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора, 6000 Стара Загора, ул. Стара планина №9

Ключови думи: Моделни стада от овце и крави, тревни местообитания, Европейски лалугер (*Sperophilus citellus*).

АБСТРАКТ

В настоящата презентация представяме опита на Зелени Балкани в отглеждането на моделни стада от овце и крави на места където се прилага методика за реинтродукция на белоглав и черен лешояд. Основната функция на тези стада е да осигурят минимума от нужния хранителен ресурс по време на отглеждането, освобождаването и последващото адаптиране в природата на реинтродуцираните птици.

Представяме и косвения ефект върху:

- управлението на тревните местообитания;
- възстановяването на лалугерови колонии;
- промяна във видовия и количествен състав на хищните птици.

ПРИРОДОСЪОБРАЗНО ПАШУВАНЕ В ИЗТОЧНИТЕ РОДОПИ

Христо Христов

e-mail: hristo.hristov@rewildingeurope.com

Фондация „По-диви Родопи“

АБСТРАКТ

Природосъобразното пашуване е ключов природен процес за устойчивото развитие и естественото поддържане на екосистемите и местообитанията. Близо две десетилетия в Източните Родопи се работи за възстановяването на традиционни животновъдни практики, като отглеждането на редки местни породи – каракачански овце и коне, родопско късорого говедо, както и за разселването на диви тревопасни – благороден елен, елен лопатар и европейски бизон.

Природосъобразното пашуване на тези едри тревопасни опазва и поддържа характерния за района мозаечен пейзаж и богатото му биоразнообразие.

ПРИЛАГАНЕ НА ТРАНСХУМАНЦИЯ В РАЙОНА НА САКАР – КАТО ЧАСТ ОТ ИНИЦИАТИВАТА ЕВРОПЕЙСКИ ЗЕЛЕН ПОЯС

Стиляна Янева^{1,3}, Градимир Градев²

e-mail: stilqna.qneva91@gmail.com

¹ Сдружение „Природен Парк Сакар“, 6540 с. Левка, община Свиленград

² СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора“, 6000 Стара Загора, Стара планина №9

³ Аграрен университет – Пловдив, 4000 Пловдив, Менделеев №12

Ключови думи: Трансхуманция, Европейски Зелен Пояс, Натура 2000, Каракачански коне, Белошипа ветрушка, Царски орел.

АБСТРАКТ

Сакар планина, е една от перлите в Балканския Зелен пояс, разположена в граничния район на България с Турция и Гърция. Района попада в обхвата на една от най-големите територии от НАТУРА 2000 в България с две припокриващи се защитени зони – Сакар SPA и SCI.

Тук Природен Парк Сакар и Зелени Балкани, с подкрепата на Евронатур работи традиционно над 15 г., за опазването на редки и защитени видове хищни птици и техните местообитания. Във фокуса са застрашени видове като царския орел и белошипата ветрушка – вид който бе възстановен като гнездящ в България по проект на СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора“ чрез Програма LIFE на ЕС. Опазването на местообитанията на тези два вида се осъществява чрез управление на пасища и екстензивна паша на автохтонната българска порода – Каракачански коне. Конете се отглеждат на свобода целогодишно посредством електропастир, като по този начин поддържат ниска височината на тревата в пасищата, и осигуряват оптимални ловни условия както за тези два вида, така и за други хищни птици.

Партньорството и подкрепата на местни фермери чрез консултации, обучения и предоставяне на материални активи (косачки, тримери, разплодни животни и др.) има ключов ефект върху цялостната работа. Зелени Балкани, Природен Парк Сакар и Евронатур стартираха проект за развитие и прилагане трансхуманцията на домашни животни (коне, крави и овце) в Сакар, като подход за опазване и управление на нископланинските пасища. В миналото тази практика е била добре позната в Сакар и Странджа (друга съседна територия от Зеления Пояс) и се основава на редуване на пасищата във високата част на планината през лятото, и преместването на стадата в ниските части през зимата. Така натиска върху пасищата в близост до населените места и териториите с инфраструктура ще бъде понижен, като в същото време ще се подсигури оптимална паша за животните през различните сезони на годината.

Чрез проекта са изградени заслон и заграждения високо в планината (700 – 800 м. надм. вис.), възстановени са запустели места за водопой и е създадена противопожарна доброволна фермерска бригада за защита от летни пожари на пасищни местообитания.

ПОТЕНЦИАЛНИ КОНСЕРВАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ХРАНИТЕЛНИ МЕСТООБИТАНИЯ НА ЛОВНИЯ СОКОЛ (*FALCO CHERRUG*), В ПРОЦЕСА НА РЕИНТРОДУКЦИЯТА НА ВИДА В БЪЛГАРИЯ

Руско Петров^{1,2}, Ивайло Клисуров¹, Добри Янков², Яна Андонова^{1,3}, Градимир Градев¹

e-mail: rpetrov@greenbalkans.org

¹ СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора“, 6000 Стара Загора, ул. Стара планина №9

² Тракийски университет, 6000 Стара Загора, Студентски град, Ректорат

³ Университет по приложни науки Аванс

Ключови думи: ловен сокол, *Falco cherrug*, реинтродукция, консервационни дейности, образователни дейности, биоразнообразие

АБСТРАКТ

В ход е втора установителна фаза, целяща реинтродукцията на ловния сокол (*Falco cherrug*) в България. След 20 години без регистрирано потвърдено гнездене, от 2018-та година насам ловният сокол гнезди отново в страната, като активната двойка се състои от освободени като част от проекта птици.

Основна и текуща причина за спада в популацията е загубата на местообитания, поради силно намаленото пасищно животновъдство в естествената среда на ловния сокол. В тази връзка се представя предложение за консервационни и образователни дейности, свързани с възстановяването и поддържането на потенциални ловни територии на вида – открити тревни местообитания в и около местата за освобождаване на ловния сокол в България, с цел подпомагане хранителната база на бъдещата местна популация.

Потенциалните консервационни дейности ще включват: изкупуване или дългосрочно наемане на целеви имоти в районите за освобождаване; устойчиво управление и подобряване на агроекологичното състояние на съществуващи пасища; предоставяне и контрол на мъжки приплоди от устойчиви, подходящи за района пасищни породи говеда, овце, кози и биволи; изграждане на системи за дистанционен мониторинг за изпасване и проследяване на биоразнообразието; създаване на грантова схема за субсидиране на животновъди от землищата на селата от непосредствена близост; дейности по подобряване състоянието на потенциалната плячка в района – яребици, пъдпъдъци, лалугери. Потенциалните образователни дейности, ангажиращи местните общности, ще включват: проекти за опазване и съхранение на биоразнообразието, насочени към училища и читалища; изработване на наръчници и ръководства за местните ловни дружинки; годишно отбелязване на Деня на ловния сокол; образователни дейности с гълъбари и дейности с местни фермери и животновъди на тема биоземеделие и екстензивно животновъдство.

НАЙ-ЧЕСТО СРЕЩАНИТЕ ТРАВМИ И ЗАБОЛЯВАНИЯ ПРИ ПАСИЩНО ОТГЛЕЖДАНЕ НА ПРИМИТИВНИ ПОРОДИ ГОВЕДА

Албена Бежарова², доц. Добри Яркoв², Руско Петров^{1,2}, Яна Андонова^{1,3}

e-mail: iliveyou@abv.bg

¹ СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора“ – 6000 Стара Загора, ул. Стара планина № 9

² Тракийски университет, 6000 Стара Загора, Студентски град, Ректорат

³ Университет по приложни науки Аванс

Ключови думи: автохтонни породи говеда, консервационни дейности, управление на местообитания, биоразнообразие

АБСТРАКТ

До началото на миналия век на територията на нашата страна е имало само две местни породи говеда, които, в резултат на прилаганите методи за кръстосване, с течение на времето са били погълнати от внесените в страната нови високопродуктивни културни породи. В зависимост от различните еколого-географски и икономически фактори в нашата страна, както и от нуждите на населението, дадена порода може да се запази и в следствие нейните свойства да се консолидират, или да изчезне, поради липса на търсене. Данни от 2019-та показват, че говедата в България наброяват 116 196. Район с най-много примитивни говеда в страната е Централна южна България с 52 248 броя, а с най-малко – Централна северна България с 3 800 броя.

Липсата на ветеринарномедицинска намеса, контролираща заболяванията по говедата, води до смъртност на животните, вредяща както на стопаните, така и на околната среда чрез недостиг на изпасани теренни пасища. Като основни заболявания са определени: пироплазмоза, обезроговяване и куцота, трихофития, инфекциозен ринотрахеит, пастерелоза, хиподерма, листериоза; и като основни паразити: мониезиоза, трихостронгилидоза, диктиокаулоза, фасциолоза, дикроцелиоза, парамфистомоза. Наред с най-често срещаните травми и заболявания е описана и интоксикацията с отровни растения – орлова папрат, хвоощ, чемерика, лютиче; като фактор за намаляването числеността на пасищните животни.

Автохтонните породи говеда се характеризират с добра приспособимост към климатични промени; способност да оползотворяват специфични, нискокачествени фуражи и да усвояват терени и ресурси, които не могат да се използват от други породи; имат добри репродуктивни качества и са дълголетни. Те са инструмент за управление и поддържане на естествени територии и местообитания – изпасването на земеделски земи е ключово за наличието на лалугери и полевки. Генетичните ресурси на селскостопанските животни са сред най-ценните и стратегически важни активи за всяка държава, и необходимо условие за развитието на устойчиво селскостопанско производство.

ЗАБОЛЯВАНИЯ ПРИ ПАСИЩНО ОТГЛЕЖДАНЕ НА ДРЕБНИ ПРЕЖИВНИ ЖИВОТНИ

Деница Петкова², Руско Петров^{1,2}, Вълго Вългов², Гергана Цветкова², Адрияна Белчева²

e-mail: denitsavpetkova@gmail.com

¹ СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора“, 6000 Стара Загора, ул. Стара планина № 9

² Тракийски университет, 6000 Стара Загора, Студентски град, Ректорат

Ключови думи: управление на местообитания, биоразнообразие, теренни пасища

АБСТРАКТ

Овцевъдството и козевъдството се практикуват в по-голямата част от територията на България. Те са широко застъпени както в равнинните, така и в планинските и полупланинските райони. В зависимост от климатичните особености на дадения район има оформени различни породи овце и кози. Традиционно овцевъдството и козевъдството е съсредоточено предимно в Южна България.

Стадата от дребни преживни животни са инструмент за управление и поддържане на естествени територии и местообитания – изпасването на тревните настилки е ключово за наличието на колонии от дребни гризачи. Обикновено тези пасища са ограничени от електропастири. По този начин не се засягат земеделските култури и стадата могат да се настаняват в различни пасища. Редуването на различни територии за паша на животните е практика, която помага за устойчивото управление на териториите, като същевременно се осигурява необходимата за животните храна и не се допуска преизпасване и ерозиране на терените. Подпомагането и устойчивото управление на местообитанията са от изключителна важност за успешното възстановяване и привличането на защитени диви животни.

Нерядко по време на паша смъртта си са намирали куци, слаби и вяли животни в стадото, което поражда нуждата от ветеринарномедицински контрол на животните. Тези животни, умиращи в пасивните райони, са биологична храна за вълци, чакали, лисици, лешояди, орли и враноподобни птици.

Липсата на ветеринарномедицинска намеса, контролираща заболяванията по дребните преживни, води до смъртност на животните, вредяща на стопаните, но и на околната среда чрез недостиг на изпасани теренни пасища. Най-често срещани заболявания при пасищно отглеждане на дребни преживни животни са: копитен гнилец, заразен епидидимит, ентеротоксемия, заразна ектима, скрити аборти, бруцелоза и мастити. Пасищните животни много често се опаразитяват с: краста, пироплазмоза, естрога, парамфистомоза, фасциолоза, дикроцелиоза, мониезиоза, трихостронгилидоза, хемонхоза и диктиокаулоза.

ПЛАНИРАНЕ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ

Даниела Митева

e-mail: miteva.2@osu.edu

Associate professor, Department of Agricultural, Environmental, and Development Economics,
The Ohio State University, Columbus, OH 43214, USA

АБСТРАКТ

Екосистемите осигуряват много услуги като пречистване на вода, регулиране на климата, неприятелите по земеделските култури, както и болестотворни паразити и техните преносители (напр. малария и денга) и много други. В последните години особено нашумяла е темата за включването на екосистемни услуги при планиране на ландшафта (Polasky et al 2015). Въпреки това малко са примерите за ландшафтно планиране с цел поддържане на земеделския добив, но и запазване на екосистемните услуги и биоразнообразието (напр. Kennedy & Miteva et al 2016).

Базирана на пример от отглеждането на захарна тръстика в Бразилия, презентацията ще резюмира няколко изследвания, които комбинират теория от икономика, хидрология, и ландшафтна екология. Те изследват как мащабът на планиране (координирано на ниво вододел вместо ферма по ферма) допринася за поддържането екосистемни услуги, свързани с пречистването на водата (филтриране на азот, фосфор и седименти), поддържането на биоразнообразието (специално, на броя видове птици и бозайници) и задържането на въглеродни емисии от екосистемата.

Изследванията ни показват, че координираното планиране може да увеличи биоразнообразието и намали въглеродните емисии, без това да се отрази сериозно на печалбата от земеделска продукция. Специфично в изследвания от нас район в Бразилия, моделите ни показват, че планирането на ниво вододел може да увеличи биоразнообразието с 32 вида, предимно специфични за дадения хабитат видове (habitat specialists) и да задържи 593-2.280 Mt въглерод (на стойност USD \$69-265 милиона) допълнително. По отношение на пречистването на водата, резултатите зависят от релефа и местоположението на естествената растителност и земеделската земя спрямо реките.

Резултатите от тези изследвания, както и моделите за планиране, могат да се прилагат за подобряването на ландшафтно планиране и могат да допринесат за устойчиво развитие.